

Kompetensbehov 2024

– transportnäringen i Kalmar län, med fokus på lastbils- och bussförare

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	iii
1. Inledning.....	1
2. Transportsektorn idag och imorgon.....	2
2.1. Arbetsmarknad.....	2
2.1.1. Transportyrken	3
2.1.2. Förvärvsinkomster.....	7
2.2. Utbildning.....	7
2.2.1. Matchning mellan yrke och utbildning.....	8
2.2.2. Gymnasial utbildning	10
2.2.3. Vuxenutbildningar.....	10
2.3. Trender inom transportsektorn	11
3. Prognoser.....	12
3.1. Arbetsmarknadens behov – kvalitativ studie.....	13
4. Referenslista	16
5. Bilagor.....	18

Sammanfattning

I denna rapport undersöks kompetensförsörjningen i Kalmar läns transportbranschen med fokus på lastbilsförare och bussförare. Enligt Transportföretagen utvecklas transportbranschen snabbt i hela Sverige. Detta innebär att transportbranschens behov av anställda kommer att fortsätta växa. På grund av ökade transportvolymerna och förväntade pensionsavgångar står däremot transportbranschen inför utmaningar inom kompetensförsörjning.

Denna rapport utgår ifrån två olika delar, en kvantitativ analys och en kvalitativ analys av kompetensförsörjning inom transportsektorn i Kalmar län. I den kvantitativa analysen används Statistiska Centralbyråns mikrodata och öppna data från Skolverket för att beskriva utmaningar, möjligheter, mönster och teman inom kompetensförsörjningen. Den kvalitativa analysen utgår ifrån intervjuer och dialoger med buss- och transportföretag, vilka gemensamt representerar ca 60 % av antalet anställda inom området i Kalmar län.

Branschernas utveckling i Kalmar län sett till antal anställda i Kalmar län följer trenden, som nämns av bland annat Transportföretagen och SCB, där transportsektorn anses fortsätta växa. Kalmar län har haft en ökning med 9,4 procent av antalet sysselsatta inom transportrelaterade yrken. Positivt är att fler kvinnor och fler individer med utländsk bakgrund sedan 2020 har börjat arbeta i transportsektorn. Likaså är det fler yngre individer (15 - 29 år) som arbetar som lastbilsförare eller motorfordonsmekaniker än bussförare och taxiförare. Utvecklingen i länet visar också på att allt fler bussförare och lastbilsförare väljer att jobba vidare efter 65 år.

Kalmar län bedöms inte ha brist på lastbilsförare inom de närmsta åren vilket skiljer sig åt från den förväntade utvecklingen i riket, där behovet bedöms öka. Dock är det fortfarande en utmaning inom bussförarutbildade som till 2024 varit i underkant. Från 2025 förväntas fler nyutbildade komma in på arbetsmarknaden.

1. Inledning

Denna rapport är en del av en serie rapporter som syftar till att kartlägga nutida och framtida behov gällande kompetensförsörjningen i Kalmar län. Ett utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete innebär att regionen ska utföra ett strategiskt arbete kring kompetensförsörjningen, med syftet att bidra till en välfungerande kompetensförsörjning i både näringsliv och offentlig sektor (SKR 2020). Detta visas framför allt i Region Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi, där kompetensförsörjning benämns som ett av de perspektiv som påverkar länets utveckling (Region Kalmar län 2022). Sedan augusti 2022 är det regionala kompetensförsörjningsarbetet även lagstadgat (SFS 2010:630; SFS 2022:1090).

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är ett av fyra strategiska områden som ligger till grund för den nationella strategin för hållbar utveckling i Sverige (SKR 2020). Det finns två prioriteringar inom det strategiska området som förespråkar tillgång till god utbildning på alla nivåer i länet och en samverkan inom området för att tillgodose den offentliga och privata sektorns behov gällande kompetens och möjlighet att attrahera ny personal. Detta för att den offentliga och privata sektorn kan vara konkurrenskraftig samt få möjlighet att utvecklas och växa. Samtidigt bör även kompetensförsörjningen bidra till att invånarnas behov för kompetensutveckling tillgodoses (SKR 2020).

I det regionala handlingsprogrammet för kompetensförsörjning 2024 – 2027 beskrivs de insatsområden som kommer att prioriteras under 2024 – 2027. Under målområde ett finns kartläggning av regionala kompetensbehov beskrivet och analyser ska göras och rapporteras årligen.

I denna rapport behandlas kompetensförsörjningen inom transportsektorn i Kalmar län. Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA) (2024a, s.3) påpekar att transportsektorn går starkt framåt i hela Sverige. En fortsatt stark tillväxt innebär däremot ett fortsatt anställningsbehov hos åkerier. Transportsektorn står därav inför stora utmaningar gällande kompetensförsörjningen på grund av bland annat ökade transportvolymerna och väntade pensionsavgångar (s.14–15).

Enligt Statistikmyndigheten SCB:s arbetskraftsbarometer (2022a, s. 58, 28) upplever arbetsgivare idag en stor brist på nyutexaminerade och yrkeserfarna sökande med gymnasial transportutbildning. Bristen är även betydande på fordonsutbildningen. Detta påvisas även i TYA:s Skolledarrapport 2023/2024 (2024b, s.2) där de beskriver att de allra flesta gymnasieelever som går ut fordon- och transportprogrammet får jobb direkt efter gymnasiet. Fortsättningsvis nämner TYA att ungefär hälften av de företag som nyanställt har haft svårigheter att rekrytera. Av de som anställs har en tredjedel ett års arbetsfarenhet eller mindre (2024a, s.10-11). I rapporten ”Trender och prognoser 2023” bedömer dock SCB (2024e, s. 38-39) att bristen på transportutbildade vänder till risk för överskott i större delen av landet, samtidigt som bristen på fordonsutbildade förväntas kvarstå och öka fram till år 2040.

Då de nationella prognoserna spretar är det av stor vikt att genomlys de regionala behoven på kort och lång sikt samt de regionala förutsättningarna att tillgodose de behoven.

2. Transportsektorn idag och imorgon

2.1. Arbetsmarknad

År 2022 jobbade 7,4 procent (8527 personer) av alla sysselsatta i Kalmar län inom ”transportrelaterade yrken”. Av dessa 8527 personer arbetade 2,1 procent (179 personer) inom offentlig sektor och 97,9 procent (8348 personer) inom privat sektor. Detta innebär en skillnad gentemot samtliga övriga yrken, vilka har en betydligt mer balanserad avvägning mellan offentlig och privat sektor. Transportrelaterade yrken består av ett urval av yrken (SSYK4), som är mest representerade inom näringsgrenarna H – Transport och magasinering och G – handel. Urvalet av transportrelaterade yrken går att hitta i bilaga 1. I nedanstående tabell visas hur antalet förvärvsarbetande i Kalmar län fördelas samt förändras.

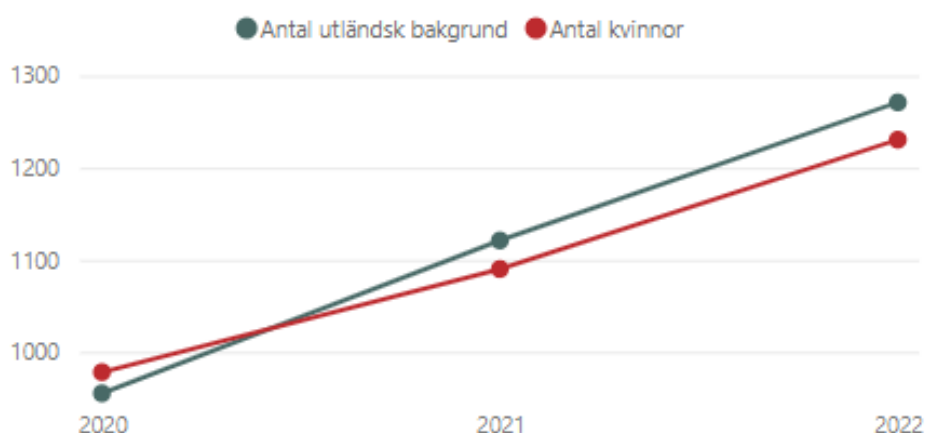
Tabell 1: Antal, andel, personer med utländsk bakgrund och kvinnor förvärvsarbetande 15-74 år med arbetsplats i Kalmar län 2022 enligt befolkningens arbetsmarknadsstatus.

Yrkesgrupp	Antal personer 2022	Förändring antal personer 2020-2022	Antal kvinnor 2022	Förändring kvinnor 2020-2022	Antal med utländsk bakgrund 2022	Förändring utländsk bakgrund 2020-2022
Transportrelaterade yrken	8634	9,4 %	1201	17,4 %	1271	33,1 %
Övriga yrken	107162	3,5 %	54153	4,0 %	18892	15,0 %

Källa: (SCB, 2024d)

Generellt har utvecklingen för transportrelaterade yrken varit positiv då antalet personer sedan 2020 har ökat med 9,4 procent (742 personer). Tabell 1 påvisar två olika trender sett till utvecklingen av förvärvsarbetande i Kalmar län. Yrken inom transport har haft en positiv och starkare utveckling för både individer med utländsk bakgrund till skillnad från övriga yrken, med en ökning på 33,1 procent (398 personer), och kvinnor med en ökning på 17,4 procent (209 personer). Denna ökning av kvinnor och sysselsatta med utländsk bakgrund går att se i figur 1 nedan. Till personer med utländsk bakgrund räknas personer som är födda utomlands eller har två utomlandsfödda föräldrar.

Figur 1. Antal kvinnor och personer med utländsk bakgrund inom transportrelaterade yrken i Kalmar län 2020-2022.

Källa: (SCB, 2024d)

Den positiva ökningen av andelen kvinnor och personer med utländsk bakgrund belyser en positiv trend till förbättrad jämställdhet och jämlikhet inom transportrelaterade yrken. Däremot blir utvecklingen i procent förminskad med tanke på det låga antalet kvinnor i transportrelaterade yrken, som visas i tabell 2 nedan.

Tabell 2: Andel och antal förvärvsarbetande i offentlig sektor, privat sektor, kvinnor och 55+ år i Kalmar län 2022.

Yrkesgrupp	Antal personer	Offentlig sektor andel	Privat sektor andel	Kvinnor %	Andel 55+ år
Transportrelaterade yrken	8634	2,1 %	97,9 %	13,9 %	29,3 %
Övriga yrken	107162	37,2 %	62,8 %	50,5 %	28,4 %

Källa: (SCB, 2024d)

Tabell 2 visar på att 13,9 procent av sysselsatta inom transportrelaterade yrken är kvinnor och att andelen förvärvsarbetande i åldern 55 år eller äldre ligger på 29,3 procent år 2022. Andelen anställda 55+ år blir i jämförelse med övriga yrken snarlik, till skillnad mot andelen kvinnor, där skillnaden blir stor. Siffrorna belyser både nuvarande och framtida utmaningar inom branschen som rör pensionsavgångar och rekrytering av bland annat kvinnor inom transportyrken. Av alla sysselsatta jobbar 97,9 procent inom privat sektor vilket är en större andel än övriga yrken. Majoriteten jobbar som buss- och lastbilsförare. Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer behandlas mer detaljerat i nästa avsnitt (2.1.1) tillsammans med övriga transportyrken.

2.1.1. Transportyrken

I denna tabell läggs fokus på följande yrkesgrupper (inklusive yrkeskod); transportledare- och samordnare (4323) buss- och spårvagnsförare (8331) och lastbilsförare m.fl. (8332) och motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer (7231). Yrkesgrupperna utgår från SCB:s yrkesklassificering (SSYK 2012). År 2022 var lastbilsförare den största yrkesgruppen, följt av bussförare och fordonsmekaniker/-reparatörer. Yrkesgrupperna transportledare och transportsamordnare samt taxiförare hade minst antal sysselsatta av de yrken som redovisas i detta avsnitt. Se tabell 3 nedan.

Tabell 3: Antal och andel förvärvsarbetande enligt åldersgrupp, kön och bakgrund per yrke i Kalmar län 2022 enligt BAS.

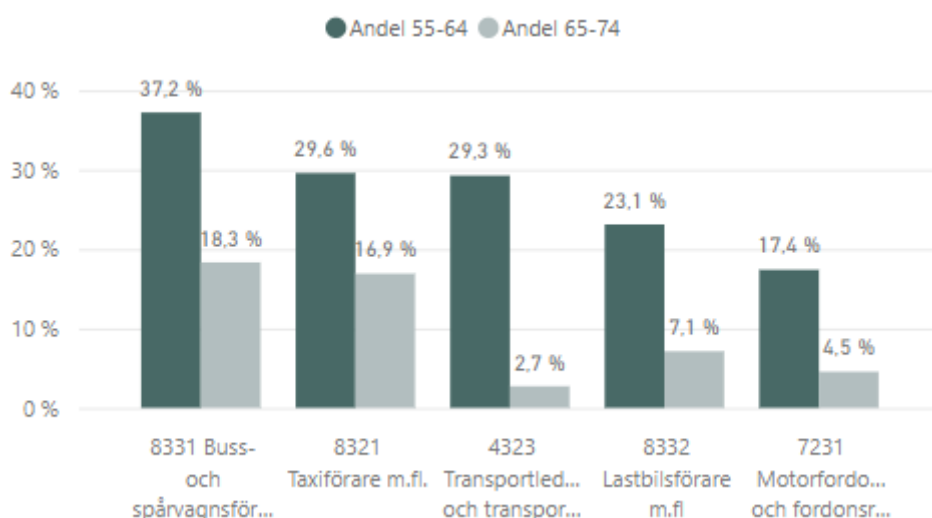
Yrke (SSYK4)	Antal personer	Kvinnor %	Andel med utländsk bakgrund	Andel 15-29 år	Andel 30-54 år	Andel 55+ år
8332 Lastbilsförare m.fl.	1853	6,6 %	8,9 %	23,6 %	46,2 %	30,2 %
8331 Buss- och spårvagnsförare	715	14,7 %	34,0 %	2,4 %	42,1 %	55,5 %
8321 Taxiförare m.fl.	213	14,1 %	36,2 %	4,7 %	48,8 %	46,5 %
7231 Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	1012	1,8 %	14,5 %	21,0 %	57,0 %	21,9 %
4323 Transportledare och transportsamordnare	147	23,1 %	5,4 %	6,1 %	61,9 %	32,0 %
Totalt	3940	7,8 %	16,2 %	17,4 %	49,0 %	33,6 %

Källa: (SCB, 2024c)

År 2022 hade lastbilsförare i Kalmar län en relativt låg andel sysselsatta kvinnor (6,6 procent) och personer med utländsk bakgrund (8,9 procent), vilket öppnar upp för möjligheten att förstärka gruppens mångfald och jämställdhet. Totalt 30,2 procent av alla sysselsatta är 55 år eller äldre och innebär därmed att en relativt stor andel förväntas gå i pension de närmaste 10 åren. Högst andel sysselsatta är i åldern 30–54 år (46,2 procent).

Yrkesgrupperna bussförare och taxiförare liknar varandra gällande åldersfördelning, könsfördelning och fördelning enligt ursprung. Andelen sysselsatta kvinnor ligger på 14,7 procent för bussförare, respektive 14,1 procent för taxiförare. Båda grupperna har även en förhållandevis hög andel personer med utländsk bakgrund, 34 procent för bussförare och 36,2 procent för taxiförare. Den höga andelen anställda med utländsk bakgrund kan peka på att dessa två yrken utgör en viktig funktion för integration och en väg in på arbetsmarknaden. Den låga andelen på 2,4 procent bussförare i åldrarna 15–29 år visar på att många väljer att antingen utbilda sig eller börja arbeta som bussförare efter man fyllt 30. Viktigt att notera är att bussförare under 24 år endast får köra linjetrafik under 50 kilometer vilket skapar begränsningar för yngre bussförare (Transportstyrelsen, 2024). Över hälften av alla sysselsatta bussförare är 55 år eller äldre. Med andra ord väntas stora pensionsavgångar inom de närmaste 10 åren för båda yrkesgrupperna. Detta blir ännu tydligare i figur 2 nedan.

Figur 2: Andelen förvärvsarbetande i åldrarna 55–64, 65–74 år per redovisat yrke i Kalmar län 2022.

Källa: (SCB, 2024d)

Det figur 2 påvisar är att möjliga pensionsavgångar kommer ha olika utslag på olika yrken. Bussförare och taxiförare är de yrken som har allra flest förvärvsarbetare som fortsätter att arbeta förbi pensionsåldern. Allra tydligast blir det för bussförare där 18,3 procent av alla bussförare finns mellan åldrarna 65–74 år. Även taxiförare har en betydlig andel (16,9 procent) förvärvsarbetande i åldrarna 65–74 år. De är likaså de yrken som har högst andel personer i åldrarna 55–64 år. Lastbilsförare (7,1 procent), motorfordonsmekaniker (4,5 procent) och transportledare/samordnare (2,7 procent) har i detta fall en lägre andel i åldrarna 65-74 år. Figur 2 visar även på att transportledare/samordnare i regel går i pension vid 65 års ålder till skillnad från bussförare och taxiförare.

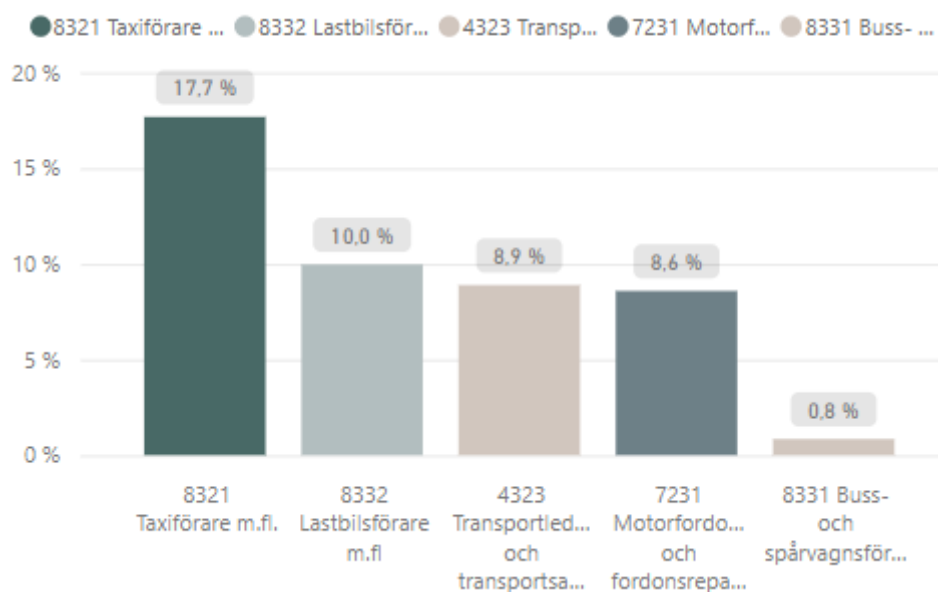
Den till synes mest homogena yrkesgruppen, av de som redovisas i detta avsnitt, är motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer. Gruppen har en mycket låg andel sysselsatta kvinnor (1,8 procent) och en relativt låg andel personer med utländsk bakgrund (14,5 procent). Detta innebär att det finns stor potential att attrahera framför allt kvinnor, men även personer med utländsk bakgrund. Endast 21,9 procent av alla sysselsatta är 55 år eller äldre och därmed väntas inga större pensionsavgångar inom snar framtid.

Yrkesgruppen transportledare och transportsamordnare är den minsta av de redovisade yrkena och skiljer sig en aning från övriga grupper. Andelen kvinnor ligger på 23,1 procent av alla sysselsatta, vilket är betydligt högre än jämförande yrkesgrupper, dock har gruppen lägst andel sysselsatta med utländsk

bakgrund (5,4 procent). Gruppen har en relativt hög andel 55 år eller äldre (32 procent) och kommer därmed att utmanas av pensionsavgångar inom de närmaste 10 åren.

Figur 3 nedan visar att antalet sysselsatta i alla redovisade yrken sedan 2020 har ökat. Det har tillkommit fler sysselsatta bussförare (ökning på 0,8 procent) samt transportledare och transportsamordnare (ökning på 8,9 procent) i Kalmar län. Den visar också en ökning för motorfordonsmekaniker och fordonreparatörer (ökning med 8,6 procent), lastbilsförare (ökning med 10 procent) och taxiförare (ökning med 17,7 procent). Taxiförare är den yrkesgrupp som haft allra störst utveckling sedan 2020 medan bussförare har haft lägst.

Figur 3: Procentuell förändring från 2020 till 2022 av antalet sysselsatta per redovisat yrke i Kalmar län enligt BAS.

Källa: (SCB, 2024d)

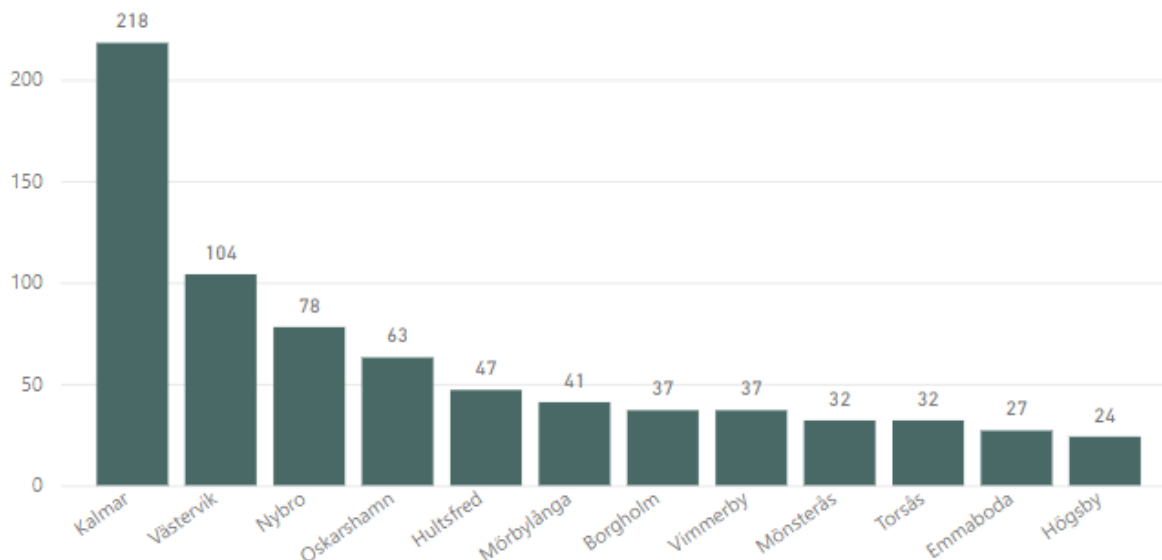
Den procentuella ökningen av sysselsatta i gruppen utländsk bakgrund är mest tydlig för lastbilsförare sedan 2020 med en ökning på 79,3 procent (Bilaga 2). Ökningen av sysselsatta med utländsk bakgrund är också tydlig för transportledare/-samordnare, med en ökning på 33,3 procent, taxiförare med en ökning på 26,2 procent och motorfordonsmekaniker med en ökning på 23,5 procent. Sammantaget bedöms dessa yrken som viktiga för ökad integration av personer med utländsk bakgrund och övriga grupper med svag ställning på arbetsmarknaden.

Även kvinnor har tillkommit till så gott som alla fokusyrken, förutom transportledare/-samordnare där det skett en procentuell minskning med 2,9 procent. Den största ökningen i procent av kvinnor ser vi i yrket motorfordonsmekaniker och reparatörer med 63,6 procent (7 personer), följt av taxiförare med 57,9 procent (11 personer), lastbilsförare med 38,6 procent (34 personer) och bussförare med 7,1 procent (7 personer). Se bilaga 2 för mer information.

I rapporten ”Tempen på bussbranschen 2023 Kalmar län” skriver Transportföretagen (2023b, s.1,3) att det finns ett stort anställningsbehov i bussbranschen de kommande åren. Värdet av kollektivtrafik har ökat i och med den gröna omställningen och man anser att bristen på bussförare kan få stora samhällsekonomiska konsekvenser i framtiden. Enligt samma rapport väntas 60 bussförare gå i pension i Kalmar län fram till år 2025, samtidigt som bussföretagen i länet bedömer att det kommer att finnas ett behov att rekrytera 140 stycken bussförare och 10 stycken bussmekaniker mellan åren 2023 och 2025.

År 2022 jobbade 29,5 procent av länets sysselsatta bussförare (nattbefolkning) i Kalmar kommun, följt av Västervik kommun (14 procent), Nybro kommun (10,5 procent) och Oskarshamn kommun (8,5 procent). Se figur 4 nedan.

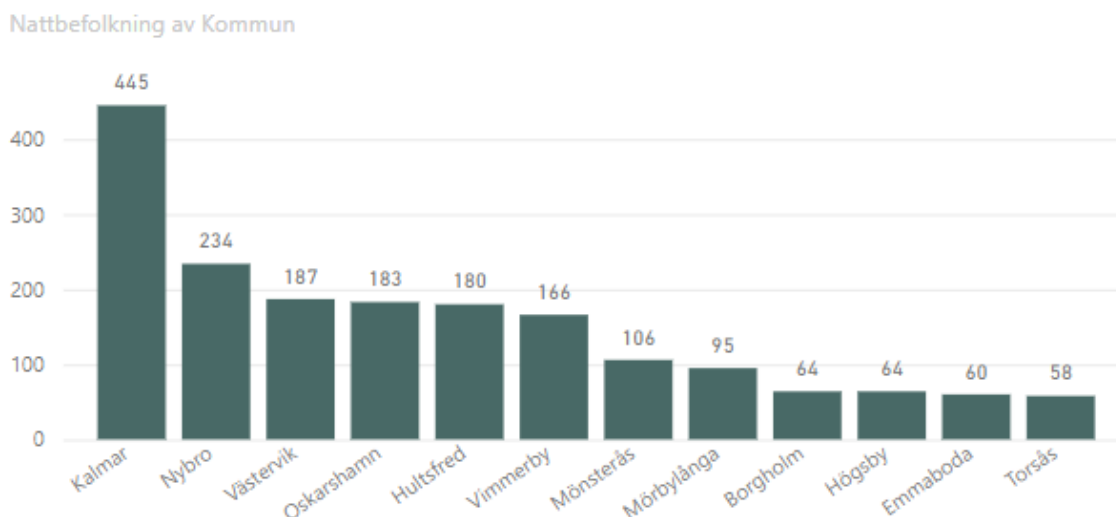
Figur 4: Nattbefolkning avseende bussförare per kommun i Kalmar län 2022 enligt BAS.

Källa: (SCB, 2024c). *Figur 4 avser endast nattbefolkning, där individer bor, i stället för dagbefolkning, där individer arbetar, då bussföretagen arbetar över en större geografisk yta och kan ha anställda i ett flertal kommuner. Därav representerar inte dagbefolkning var bussförare faktiskt arbetar vilket nattbefolkningen i högre grad gör.

År 2022 jobbade 23 procent av länets sysselsatta lastbilsförare (nattbefolkning) i Kalmar kommun, följt av Nybro kommun (13,7 procent), Västerviks kommun (10 procent) och Oskarshamn kommun (9,9 procent). Se figur 5 nedan.

Figur 5: Nattbefolkning avseende lastbilsförare per kommun i Kalmar län 2022 enligt BAS

Källa: (SCB, 2024c). *Figur 5 avser endast nattbefolkning, där individer bor, i stället för dagbefolkning, där individer arbetar, då transportföretagen arbetar över en större geografisk yta och kan ha anställda i ett flertal kommuner. Därav representerar inte dagbefolkning var bussförare faktiskt arbetar vilket nattbefolkningen i högre grad gör.

2.1.2. Förvärsinkomster

År 2022 var förvärsinkomsterna för rapportens fokusyrken relativt varierande. Yrkesgruppen med lägst lön på 363 986 kronor per år var taxiförare, följt av bussförare med en förvärsinkomst på 367 184 kronor per år samt motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer med en inkomst på 377 587 kronor per år. Högst förvärsinkomst hade transportledare och transportsamordnare på 458 377 kronor per år samt lastbilsförare med en inkomst på 422 883 kronor per år. Den mest positiva förvärsinkomstutvecklingen har taxiförare, medan löner för motorfordonsmekaniker vuxit i lägre utsträckning. Alla yrken förutom taxiförare följer ungefär samma löneutveckling som samtliga övriga yrken. Transportledare och lastbilsförare är de enda av transportyrkena som har en högre medianlön än övriga yrken. Denna faktor kan vara en bidragande orsak till yrkenas popularitet. Se tabell 4 nedan.

Tabell 4: Förvärsinkomst per yrke för anställda i Kalmar län 2022, median.

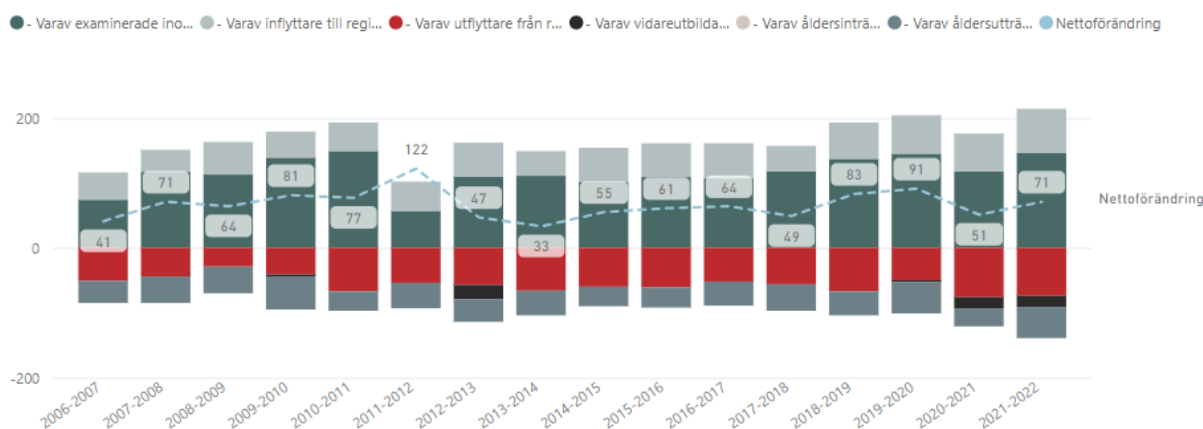
SSYK4 (grupper)	Förvärsinkomst 2019 (median)	Förvärsinkomst 2022 (median)	Förändring förvärsinkomst 2019-2022
4323 Transportledare och transportsamordnare	428886	458377	7 %
7231 Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	355812	375587	6 %
8321 Taxiförare m.fl.	306962	363986	19 %
8331 Buss- och spårvagnsförare	341393	367184	8 %
8332 Lastbilsförare m.fl.	396027	422883	7 %
Övriga yrken	379798	411049	8 %

Källa: (SCB, 2024c)2.2. Utbildning

Utbildningsflöden visar på antalet nytillkomna utbildade inom en specifik bransch som antingen examinerades i länet eller flyttade in i länet, i relation till hur många utbildade som lämnat branschen i länet genom utflyttning, vidareutbildning eller pensionsavgångar.

För transportyrken hade Kalmar län ett positiv flödesnetto mellan 2021–2022 på 71 personer. Detta innebär att det var fler personer med transportutbildning som kommit in i länets arbetsmarknad än som lämnat den. Mellan åren 2019–2020 och 2020–2021 låg flödesnettot på 91 respektive 51 personer. Sammanfattningsvis har flödesnettot varit positivt i länet genom åren sedan 2006. Se figur 5.

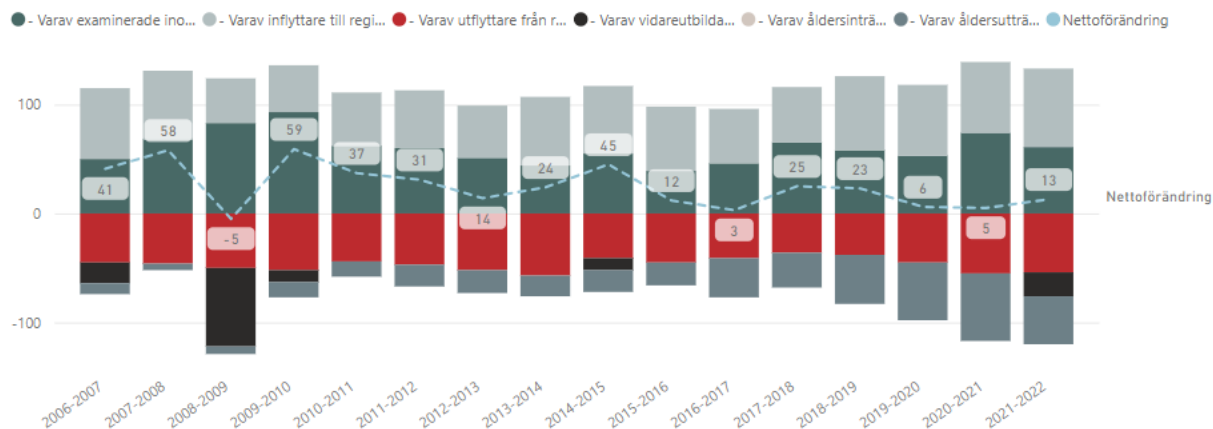
Figur 5: Utbildningsflöden transportutbildade på gymnasial nivå i Kalmar län 2006-2022

Källa: (SCB, 2024f). * Figur 5 kantas av ett tidsseriebrott fr.o.m. 2019 p.g.a. utbyte av metod. Jämförelse med tidigare referensår bör göras med stor försiktighet.

Flödesnettot för fordonsutbildade på gymnasial nivå låg på 13 personer mellan åren 2021–2022. Sammantaget har flödesnettot varit positivt sedan år 2006, förutom mellan åren 2008–2009, dock går det att utläsa en aningen nedåtgående trend sedan år 2015. Se figur 6 nedan.

Figur 6: Utbildningsflöden fordonsutbildade på gymnasial nivå i Kalmar län 2006–2022

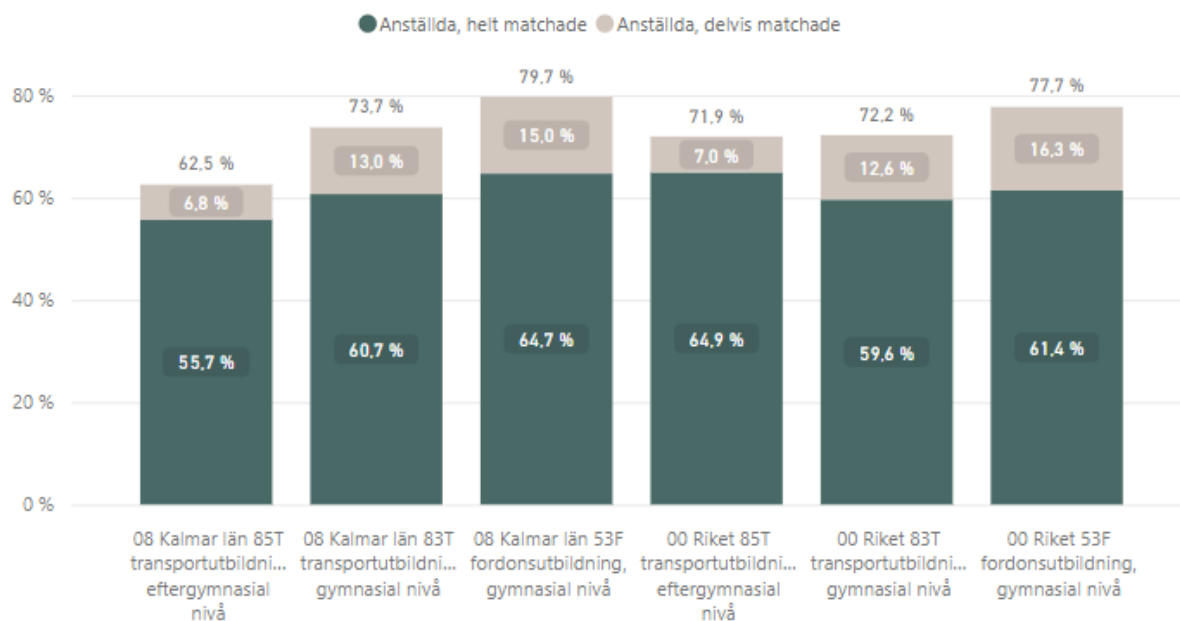

Källa: (SCB, 2024f) * Figur 6 kantas av ett tidsseriebrott fr.o.m. 2019 p.g.a. utbyte av metod. Jämförelse med tidigare referensår bör göras med stor försiktighet.

2.2.1. Matchning mellan yrke och utbildning

Figuren nedan (figur 7) visar matchningen av fordons- och transportutbildningar i länet, det vill säga hur väl anställdas utbildningsområde stämmer överens med yrket de har. Vad gäller fordonsutbildade ligger matchningsnivån, vilket kan definieras som nivån av anställda vars yrke helt eller delvis matchar deras utbildning, på 79,7 procent år 2022, vilket är högre än riket (77,7 procent). Andelen anställda med matchning relateras till det totala antalet personer i utbildningsgruppen. De som utbildat sig på transportutbildningen på gymnasial nivå har en matchningsnivå på 73,7 procent, som också ligger över rikets andel på 72,2 procent. Detta innebär att 26,3 procent av alla anställda i länet med transportutbildning jobbar inom andra yrken. Däremot har transportutbildade på eftergymnasial nivå en väsentligt lägre matchningsnivå på 62,5 procent än de gymnasiala utbildningarna, och är även betydligt lägre än riket (71,9 procent).

Figur 7: Matchning mellan utbildningsområde och yrke, ålder 20–64 år, i Kalmar län och riket år 2022.

Källa: (SCB, 2024a). * Bussförare finns inte med i figuren då det inte finns ett särskilt program för utbildning mot bussförare

Tabell 5 nedan visar matchningsgraden åt omvänt håll, det vill säga i vilken mån anställda inom ett visst yrke har en utbildningsbakgrund som helt matchar deras yrkesval. Skillnaderna mellan figur 7 och tabell 5 ligger också i matchningsvariant, där delvis matchade innebär en stark överensstämmelse mellan yrkets och utbildningens ämnesinriktning däremot är utbildningsnivån lägre eller högre än vad yrket kräver. År 2022 hade yrken såsom buss- och taxiförare (29,9 procent) lägst matchningsgrad och högst hade transportledare på 66,7 procent. Detta innebär att 70,1 procent av alla anställda buss- och taxiförare har utbildning inom andra områden med svag eller ingen relation till deras nuvarande yrke. Matchningsgraden för bland annat lastbilsförare låg på 55,3 procent och motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer låg på 51,9 procent. Matchningsgraden har varierat lite över åren för de olika yrkena där lastbilsförare haft den största ökningen.

Tabell 5: Matchning (helt matchade) mellan yrke och utbildningsbakgrund, ålder 20-64 år, i Kalmar län 2019-2022.

yrkesgrupp (SSYK)	2019	2020	2021	2022
buss- och spårvagnsförare/taxiförare m.fl./bil-, motorcykel och cykelförare	28,6 %	29,3 %	29,9 %	29,9 %
lagerpersonal och transportledare m.fl.	66,7 %	66,9 %	66,7 %	66,7 %
lastbilsförare m.fl.	52,7 %	54,0 %	54,4 %	55,3 %
motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer/flygmekaniker m.fl.	50,3 %	50,5 %	52,6 %	51,9 %

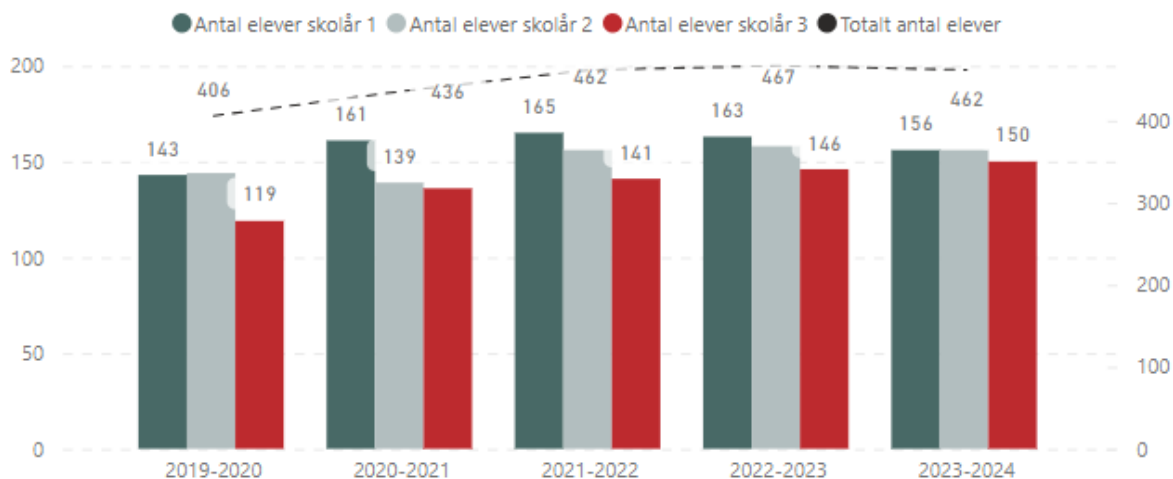
Källa: (SCB, 2024b).

2.2.2.

Gymnasial utbildning

I Kalmar län finns fordons- och transportprogram på gymnasier i Hultsfreds kommun, Kalmar kommun, Nybro kommun, Oskarshamn kommun och Vimmerby kommun. Det som kan utläsas ur tabellen är att totala antalet elever per läsår i Kalmar län har ökat för varje år sedan 2019. Se figur 8 nedan.

Figur 8: Antal elever per skolår och läsår på fordons- och transportprogrammen i Kalmar län.

Källa: (Skolverket, 2024).

Antalet elever som tar examen från fordons- och transportprogrammet har på det stora hela ökat över tid. Avgångna med gymnasieexamen blev till antalet 137 elever läsåret 2022-2023, respektive 132 elever läsåret 2021-2022. Antalet avgångna elever var 101 stycken läsåret 2019-2020.

Tabell 6: Antal avgångna elever per läsår från fordons-och transportprogrammen i Kalmar län.

Kommun	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Hultsfred	23	22	22	18	22
Kalmar	55	53	51	55	56
Nybro	0	0	13	19	16
Oskarshamn	23	21	24	28	32
Vimmerby	0	0	11	12	11
Totalt	101	96	121	132	137

Källa: (Skolverket, 2024)

2.2.3. Vuxenutbildningar

Idag finns följande vuxenutbildningar inom fordon, lager och transport:

- Utbildning till gods-/lastbilsförare på SYAB i Hultsfred (pågående utbildning)
- Yrkesförare godstransporter på YrkesAkademin i Kalmar (nästa start i januari 2025)
- Yrkesförare buss på YrkesAkademin i Kalmar (nästa start i januari 2025)
- Yrkesförare buss på SYAB i Västervik (nästa start i januari 2025)
- Bussförarutbildning på vuxenutbildningen i Nybro (nästa start i januari 2025)
- Yrkesförare godstransporter på vuxenutbildningen i Nybro (nästa start i januari 2025)
- Trafiklärarutbildning på SYAB i Kalmar (nästa start i augusti 2025)

Nedan presenteras en tabell som redovisar antalet elever som studerat minst 400 poäng på yrkeskurser motsvarande gymnasieskolans fordon- och transportprogram. Vad som kan utläsas är att det totalt sett har minskat antalet studerande på yrkesvux inom fordon- och transportprogram. Flest studerande inom programmen återfinns i Kalmar och Nybro.

Tabell 7: Antal elever som studerat minst 400 poäng under ett år på fordon-och transportprogrammen på yrkesvux i Kalmar län.

Kommun	2019	2020	2021	2022	2023
Hultsfred	11				29
Kalmar	52	98	52	49	30
Nybro	39	29	22	18	
Oskarshamn	21	16	10		

Källa: (Skolverket, 2024).

2.3. Trender inom transportsektorn

I Transportföretagens (2022, s. 26) rapport ”Transportnäringen och framtidens arbetsmarknad” spår man stora förändringar, så kallade megatrender, som kommer att ha stor inverkan på framtida rekryteringsbehov. Automatisering, digitalisering och elektrifieringen är alla trender som behövs för att en grön omställning ska kunna ske och som kommer att ställa nya krav på människorna som arbetar inom branschen.

I rapporten ”Kompetensförsörjning när transportsektorn digitaliseras 2.0” benämner Transportföretagen (2019, s. 5) tre huvudsakliga teknikområden som accelererar samtidigt; eldrivna, autonoma och uppkopplade fordon. Redan idag finns självkörande teknik avseende alla möjliga typer av fordon, inklusive bussar och lastbilar, och man har kommit olika långt beroende på vilken typ av trafik som avses. I och med den tekniska utvecklingen av självkörande fordon utreder Regeringskansliet (SOU 2018:16) möjligheterna att anpassa regelverket för att främja denna utveckling ytterligare.

Elektrifieringen av fordon kan sägas vara den mest omtalade trenden i transportnäringen (Transportföretagen 2022, s. 26). I rapporten ”En transportsektor i förändring – ett kompetensperspektiv” belyser Transportföretagen (2023a, s. 7) vikten av att minska utsläpp av växthusgaser inom branschen, där en övergång till mer energieffektiva och eldrivna fordon är av yttersta vikt. Enligt Naturvårdverket (2023) har utsläppen för inrikes transport minskat med 28 procent sedan år 1990, tack vare biodrivmedel. Dock är än idag 95 procent av alla tunga fordon dieseldrivna, vilket innebär att utsläpp från tunga fordon dominerar. Mobility Sweden (2024, s.1,2) visar däremot på en viss nedgång av elektrifierade fordon under 2024. Antalet nyregistrerade elbilar har minskat med 20 procent i jämförelse med tidigare år. Å andra sidan har laddinfrastrukturen fortsatt att utvecklas och ökat i antal. Däremot kan en minskad elfordonsförsäljning leda till att utbyggnaden av laddinfrastruktur avstannar. För lätta lastbilar är marknadsläget fortsatt svagt vilken även påverkas av de låga dieselprierna och konjunkturläget. Eldrivna tunga lastbilar och bussar har haft en tydlig nedgång sedan 2023. Andelen nyregistrerade elbussar under första delen av 2024 låg på endast 3,5 procent i jämförelse med de 41 procent under 2023 av alla nyregistrerade bussar. Förutom elektrifieringen spelar även digitaliseringen, genom exempelvis datadrivna och uppkopplade system, en viktig roll för att uppnå ett transporteffektivt samhälle (Transportföretagen 2019, s. 4).

Trots förutspådda förändringar och trender menar Transportföretagen (2022) att människan fortfarande kommer att ha en nyckelroll i framtidens transportnäring. All ny teknik kommer att behöva testas och implementeras under lång tid framåt, vilket kommer att kräva mänsklig närvaro och nya kompetenser

inom området. Härmed blir det ytterst viktigt att öka intresset för transportnäringen samt utveckla nya och befintliga utbildningar som kan möta framtida resursbehov.

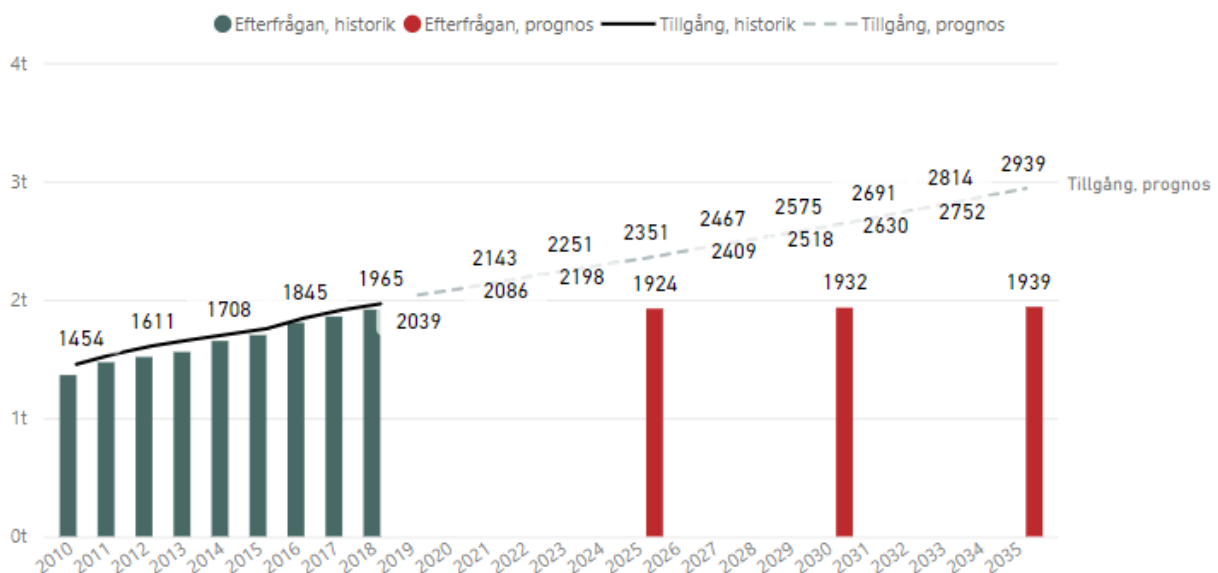
3. Prognoser

Olika prognoser visar att det kommer att finnas stor efterfrågan på arbetskraft i transportnäringen, även på längre sikt. Det behövs fler fordons- och transporttekniska utbildningsplatser uppdaterade samt relevanta utbildningar, eftersom det inte går att lita på att exempelvis självkörande fordon löser kompetensförsörjningen (Svenskt näringsliv, 2023). Enligt Transportföretagens (2022, s. 36) rapport ”Transportnäringen och framtidens arbetsmarknad” förväntas antalet anställda öka med minst 25 000 förvärvsarbetande i Sverige, samtidigt som utbildningssystemet inte är i linje med nuvarande och framtida rekryteringsbehov.

Enligt Transportföretagens (2024) rapport ”Tempen på motorbranschen 2024 Kalmar län” förväntas 203 personer gå i pension 2024–2026 i motorbranschen. Totalt behövs 90 medarbetare 2024–2026, där största behovet avser tekniker/mekaniker (60 personer). En annan rapport av Transportföretagen (2023b), ”Tempen på bussbranschen 2023 Kalmar län”, förutspår ett behov på totalt 150 personer inom bussbranschen. Den höga siffran beror främst på ett stort antal pensionsavgångar de kommande åren.

Enligt SCB:s (2024e, s. 38, 39) rapport ”Trender och Prognoser 2023” väntas dock en stark ökning av transportutbildade på gymnasial nivå i hela Sverige, vilket innebär att dagens bristsituation på längre sikt kan vändas till ett överskott. Detta förutsätter dock att det fortsätter tillkomma arbetskraft från komvux och arbetsmarknadsutbildning. I nedanstående figur (figur 9) presenteras prognosticerad utveckling i Kalmar län fram till år 2035, där det går att utläsa att tillgången av arbetskraft väntas bli betydligt högre än efterfrågan.

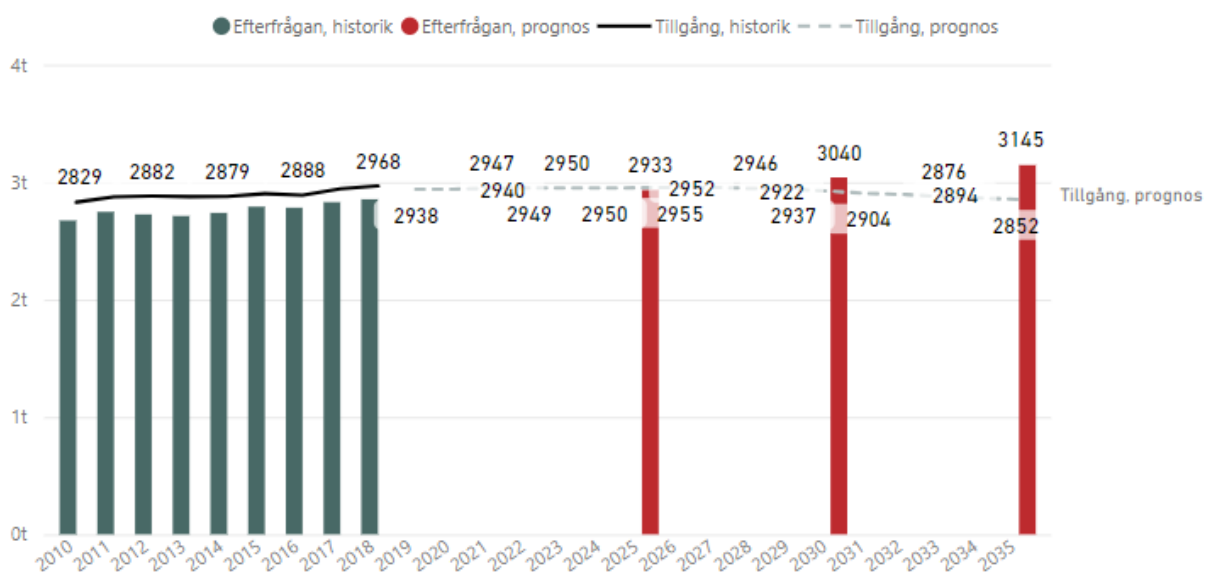
Figur 9: Utveckling av tillgång och efterfrågan på transportutbildade i Kalmar län, prognos fram till år 2035.

Källa: (SCB, 2022b).

För fordonsutbildade spås dock en annan utveckling fram till år 2035, där efterfrågan av arbetskraft väntas överstiga tillgången. Enligt SCB (2022b, s. 37) beror utvecklingen på utbildningsväxling, där en större andel av motorfordonsmekaniker förväntas ha en utbildning år 2035. Se figur 10 nedan.

Figur 10: Utveckling av tillgång och efterfrågan på fordonsutbildade i Kalmar län, prognos fram till år 2035.

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB), Regionala prognoser fram till år 2035 per utbildningsgrupp (SCB, 2022b).

3.1. Arbetsmarknadens behov – kvalitativ studie

I detta kapitel görs en sammanställning av information som inhämtats genom intervjuer våren 2024 med ett antal buss- och transportföretag i Kalmar län och genom samtal med länets bussbolag. Dessa företags anställda motsvarar ca 60 procent av branschen. Avgränsningen är lastbils- och bussförare. Dialog har också skett om behov av andra yrken. Den kvalitativa data som samlats in via intervjuerna är en inventering av kompetensbehov inom branschen i Kalmar län. I samtalen har även frågor ställts om kompetenskrav, rekryteringskanaler, utbildningar och hur företagen arbetar med att vara attraktiva som arbetsgivare, tillsammans med framtidens utmaningar.

Transportbranschen är viktig både för näringsliv och människor. Under de senaste åren har myndigheter och branschorganisationer beskrivit transportnäringens utmaningar och behov utifrån ett hållbart perspektiv, där stora förändringar och en snar utveckling kommer att ske, som nämns tidigare i denna rapport. Den stora samhällsutmaningen med ett hållbart samhälle kräver infrastrukturella satsningar, teknikutveckling och en förändring i inköpsmönster. Ännu är vi dock inte där i Kalmar län.

Behovet av arbetskraft skiljer sig åt beroende på yrkesgrupp och om det är lastbil eller buss som avses. Den största yrkesgruppen är lastbilsförare. Av denna grupp säger övervägande delen av företagen att det tidigare har varit svårt att hitta lastbilsförare men att det nu har vänt och att det beror på lågkonjunkturen. Kommande personalbehov till följd av pensionsavgångar, skiljer sig åt mellan företagen. Ett företag har behov av ca 200 personer inom de närmaste åren, men övriga som vi samtalat med säger sig ha ett mindre behov de kommande fem åren. Totalt handlar det om cirka 220 personer, där ett företag står för 90 %.

Samtliga arbetsgivare använder sig av pensionärer i verksamheterna. Både som ersättare, och att de anställda arbetar högre upp i ålder, ofta upp till åldern 70 år,

Behovet av utbildade bussförare har under lång tid varit mycket stor. Under sommaren 2023 fick avgångar inom Kalmar länstrafik, KLT, ställas in. Anledningen var sjukdom eller annat och tillgången på personal och vikarier var mycket låg. Sommaren 2024 planerade KLT för en sommar med flera inställda turer, då prognosen visade att det var brist på bussförare. Resultatet blev bättre än förväntat med färre inställda turer. Planeringen inför 2025 ser i dag snarlik ut som för 2024, prognosen visar brist på chaufförer. Enligt bussföretagen är bristen på utbildade bussförare i Kalmar län ungefär 60 bussförare per år framöver. För mindre bussar behövs taxiförarlegitimation och många bussföretag har idag som krav att förarna ska ha både utbildning för buss och taxi. Det har tidigare varit brist på Taxiförare inom bussbolagen, men detta behov är nu i balans.

Tabell 8. Antal behov och utbildade 2024, samt antal utbildade efter prognos 2025 i Kalmar län.

Yrke	Behov/år	Utbildade 2024	Prognos utbildade 2025
Bussförare	60	35	47
Lastbilsförare	220	103	192

Källa: Utbildningsanordnare i Kalmar län

I yrkesgruppen transportledare och transportsamordnare, som är den minsta yrkesgruppen, finns vid denna rapportts tillkomst, inget kompetensbehov från arbetsgivarna som tillfrågats. Några företag internrekryterar till denna yrkesroll, då de anser att rollen kräver erfarenhet genom att tidigare ha arbetat som lastbilsförare. Utbildning i transportledning ses som positivt, men åsikterna går isär om det behövs eftergymnasial utbildning eller inte för rollen.

Övervägande delen av de tillfrågade företagen i rapporten använder sig av externa verkstadsföretag för sin fordonspark. Några har motorfordonsmekaniker anställda i egen regi och någon säger att de kommer att satsa mer på att själva utföra underhåll och service internt. Det är framför allt service och underhåll som utförs i de egna verkstäderna. Större arbeten utförs på verkstadsföretag. Flera företag uppger att de har nyare fordonsparker och att de byter ut fordonen successivt, vilket gör att behovet av större reparationer minskar. Samtliga företag med egen verkstad uppger svårigheter med att hitta kompetenta motorfordonsmekaniker. Denna rapport har inte undersökt verkstadsföretagens behov av mekaniker.

Transportutbildningen på gymnasiet är den utbildningsform som efterfrågas av övervägande delen av arbetsgivarna. Så gott som alla arbetsgivare har bra samarbeten med utbildare i sin närhet och upplever att praktikplatserna har stor betydelse för elevernas möjligheter att komma in på marknaden. Flertalet företag anställer elever efter avslutad utbildning. Även yrkesvux genomför transportutbildningar på ett par platser i länet. Ett fåtal företag har anställt från Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar och här säger några arbetsgivare att det är svårt att finna personer med rätt motivation från dessa utbildningar. Någon nämner att det kan vara en relevant utbildning om arbetsgivarna får vara med från början i urvalsprocessen av deltagarna. Flertalet arbetsgivare säger att anställningsbarheten beror mycket på personen och dess motivation för yrkesrollen och att det behöver finnas en social kompetens för ett bra bemötande av både kund och medarbetare.

Arbetsgivarna efterlyser mer kompetens inom lastsäkring i utbildningarna till lastbilsförare, då det har stor betydelse för transportsäkerheten på vägarna. Några berättade att det här märks skillnad mellan yrkesvux och gymnasieutbildningar, då gymnasiet har mer tid för att utbilda i lastsäkring i utbildningen. Det framförs även att det behövs en bättre förberedelse inför arbetslivet. Att köra lastbil är bara en liten del av rollen, säger arbetsgivarna. Det är viktigare att ha kunskap kring det som sker när bilen står stilla.

Som nämnts tidigare står branschen inför stora tekniska utmaningar och förändringar där en av dem är elektrifieringen av transportfordon. Det är ett fåtal av de arbetsgivare som intervjuats som har eldrivna lastbilar och av dessa används endast en för fjärrtrafik (längre transporter). Det finns en efterfrågan av el- och biogasdrivna fordon, men i dagsläget är inköpskostnaden för hög enligt företagen och laddinfrastrukturen inte tillräckligt utbyggd för tyngre fordon.

Sammanfattningsvis är antalet utbildade bussförare för lågt i förhållande till arbetsmarknadens behov. För yrkesrollen lastbilsförare är kompetensbehovet idag tillräckligt, men beror helt på hur konjunkturen ser ut och kan således förändras till en kommande brist. Antalet utbildade motorfordonsmekaniker behöver öka för att tillgodose de behov som arbetsmarknaden förväntas ha de kommande åren.

4. Referenslista

Mobility Sweden (2024). *Dämpat halvår för den svenska fordonsmarknaden*. [Dämpat halvår för den svenska fordonsmarknaden Mobility Sweden](#)

Naturvårdsverket (2023). *Inrikes transporter, utsläpp av växthusgaser*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>

Region Kalmar län (2022). Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030.

SCB (2022a). *Arbetskraftsbarometern 2022 - Vilka utbildningar ger jobb?* https://www.scb.se/contentassets/a12b37a263104dca9f9b1f69107f7b00/uf0505_2022a01_am78br220_3.pdf

SCB (2022b). Regionala prognoser fram till år 2035 per utbildningsgrupp.

SCB (2024a). *Matchning (E3) efter år, region, utbildning, kön/ålder/födelseland och tabellinnehåll*. <https://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/141754>

SCB (2024b). *Matchning (E5) efter år, region, yrkesgrupp (SSYK), kön/ålder och tabellinnehåll*. <https://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/141757>

SCB (2024c). Regiondatabasen.

SCB (2024d). STATIV.

SCB (2024e). *Trender och prognoser 2023. Befolkning, utbildning, arbetsmarknad – med sikte på 2040*. [Microsoft Word - Trender och Prognoser 2023_KLAR_rev.docx \(scb.se\)](#)

SCB (2024f). *Utbildningsflöden (U3) efter årsintervall, region, utbildning, kön och tabellinnehåll*. <https://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/141747>

SFS 2010:630. Lag om regionalt utvecklingsansvar.

SFS 2022:1090. Lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.

Skolverket (2024). *Skolverkets statistikdatabas – statistik om förskola, skola och vuxenutbildning*. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokC>

SKR 2020/21:133. Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030.

SOU 2018:16. Vägen till självkörande fordon.

Svenskt Näringsliv (2019). *Självkörande fordon är inte lösningen*. https://www.svensktnaringsliv.se/regioner/vastmanland/sjalvkorande-fordon-ar-inte-losningen_1136028.html

Transportföretagen (2022). *Transportnäringen och framtidens arbetsmarknad*. <https://www.transportforetagen.se/globalassets/kompetensforsorjning/nyheter/transportnaringen-och-framtidens-arbetsmarknad-2022.pdf?ts=8da8b3e4ea4c180>

Transportföretagen (2023a). *En transportsektor i förändring – ett kompetensperspektiv*. <https://www.transportforetagen.se/globalassets/kompetensforsorjning/digitalisering/transportsektor-i-forandring-ett-kompetensperspektiv.pdf?ts=8db150f0247a680>

Transportföretagen (2023b). *Tempen på bussbranschen 2023 Kalmar län*. <https://www.transportforetagen.se/globalassets/rapporter/kompetensforsorjning/2023/buss/kalmar-lan--tempen-pa-bussbranschen-2023.pdf?ts=8db7ba09ce08200>

Transportföretagen (2024). *Tempen på motorbranschen 2023 Kalmar län*. [PowerPoint-presentation \(transportforetagen.se\)](#)

Transportstyrelsen (2024). *D – Buss*. [D - Buss - Transportstyrelsen](#)

TYA (2024a). Skolledarrapporten. [Skolledarrapport åkeri 23 24.pdf \(tya.se\)](#)

TYA (2024b). Trendindikator Åkeri 2024/2025. [Trendindikator A4 2024 webb.pdf \(tya.se\)](#)

5. Bilagor

Bilaga 1. Urval transportrelaterade yrken (SSYK4)

Yrke SSYK4
1321 Inköps-, logistik- och transportchefer, nivå 1
1332 Forsknings- och utvecklingschefer, nivå 2
3155 Flygtekniker
3154 Flygledare
3153 Piloter m.fl.
3152 Fartygsbefäl m.fl.
3151 Maskinbefäl
3331 Speditörer och transportmäklare
4321 Arbetsledare inom lager och terminal
4322 Lager- och terminalpersonal
4323 Transportledare och transportsamordnare
4420 Brevbärare och postterminalarbetare
5111 Kabinpersonal m.fl.
5112 Tågvårdar och ombordansvariga m.fl.
5113 Guider och reseledare
8311 Lokförare
8321 Taxiförare m.fl.
8329 Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare
8331 Buss- och spårvagnsförare
8332 Lastbilsförare m.fl.
8341 Förare av jordbruks- och skogsmaskiner
8342 Anläggningsmaskinförare m.fl.
8343 Kranförare m.fl.
8344 Truckförare
8350 Matrosar och jungmän m.fl.
9331 Hamnarbetare
9332 Ramppersonal, flyttkarlar och varupåfyllare m.fl.
7231 Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer

Källa: (SCBd, 2024).

Bilaga 2: Förändringar per yrkesgrupp (SSYK4) i Kalmar län mellan 2020-2022.

Yrke (SSYK4)	Antal kvinnor 2022	Förändring kvinnor 2020-2022	Antal utländsk bakgrund 2022	Förändring utländsk bakgrund 2020-2022
4323 Transportledare och t...	34	-2,9 %	8	33,3 %
7231 Motorfordonsmekani...	18	63,6 %	147	23,5 %
8321 Taxiförare m.fl.	30	57,9 %	77	26,2 %
8331 Buss- och spårvagnsf...	105	7,1 %	243	8,0 %
8332 Lastbilsförare m.fl	122	38,6 %	165	79,3 %
Totalt	309	23,1 %	640	27,2 %

Källa: (SCBd, 2024).